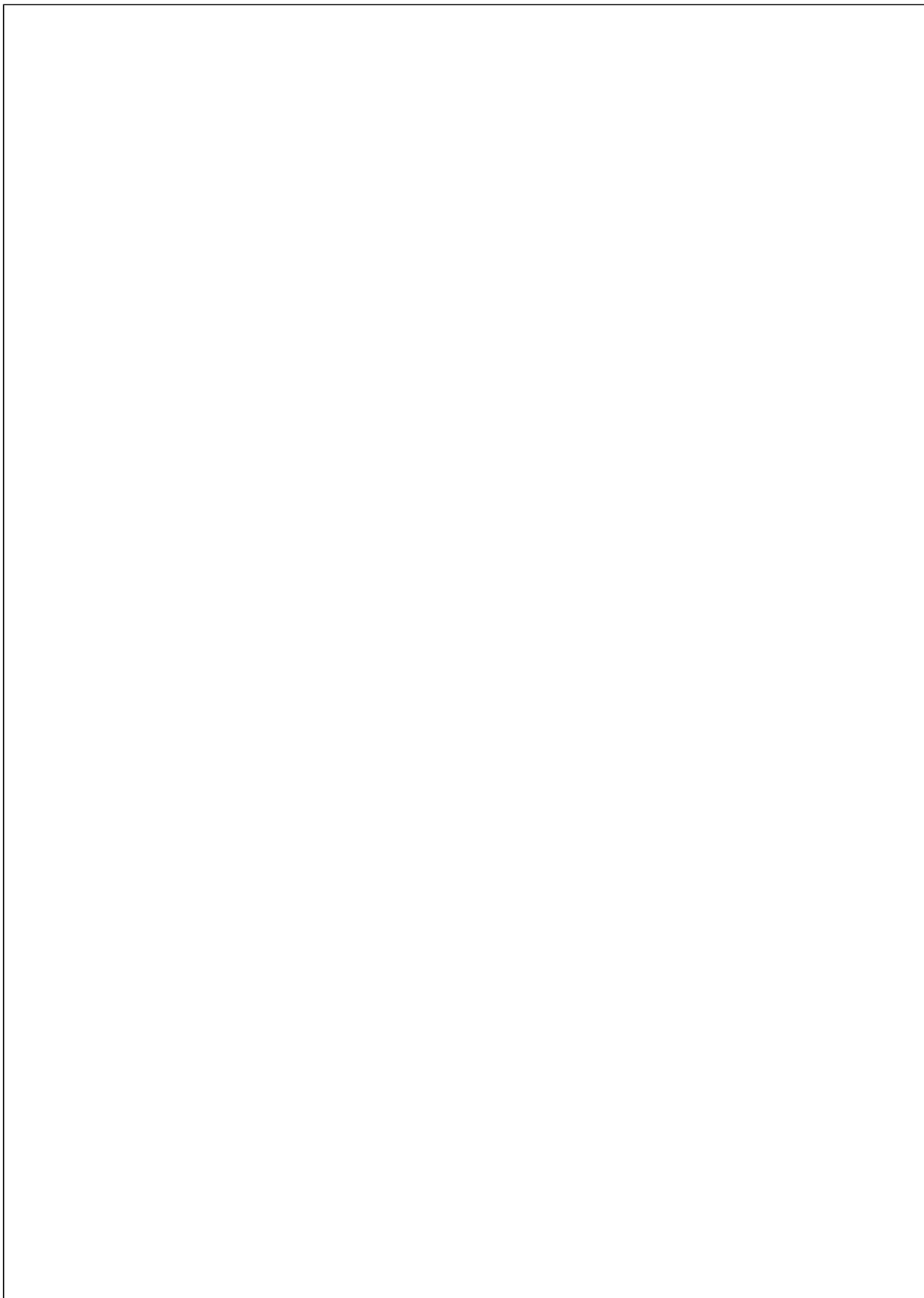

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/216908,Podjecie-na-nowo-sledztwa-w-sprawie-Radomskiego-Czerwca-03976.html>

20.03.2026, 08:19

Podjęcie na nowo śledztwa w sprawie Radomskiego Czerwca '76

8 kwietnia 2025 r., podczas konferencji prasowej w Radomiu, przedstawiliśmy ustalenia pionu śledczego Instytutu Pamięci Narodowej w sprawie działań podjętych przez funkcjonariuszy MO i SB wobec uczestników masowego protestu społecznego, do którego doszło 25 czerwca 1976 roku w Radomiu.

08.04.2025

[Radomski Czerwiec '76 Śledztwo](#)

W spotkaniu z mediami w Gmachu Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu wzięli udział: dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prokurator Andrzej Pozorski, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępca prokuratora generalnego oraz Mirosława Hetman, prezes Stowarzyszenia Radomski Czerwiec 76.

- Dzisiaj spotykamy się w Radomiu, aby nie tylko wspomnieć tych, którzy brali udział w tych wydarzeniach, cierpieli z tego powodu, aby domagać się wolności, godności, sprawiedliwości, ale jesteśmy też po to, aby powiedzieć, w jakim kierunku zmierza śledztwo związane z wykryciem sprawców brutalnego traktowania uczestników protestów

- powiedział dr hab. Karol Polejowski.

Zaznaczył, że sprawcy muszą zostać zidentyfikowani, nazwani po imieniu i postawieni przed sądem - to ma na celu realizacja projektu „Archiwum Zbrodni”.

- Misją IPN jest dążenie do prawdy, ale również dążenie do sprawiedliwości, która jest dla tych poszkodowanych czymś oczywistym. Oni na nią zasługują. Ale sprawiedliwość nie ma daty ważności i dotyczy także tych, którzy popełniali zbrodnie w imieniu systemu komunistycznego. To nie byli bezimienni funkcjonariusze. To nie byli ludzie, którzy nagle zjawili się i zaczęli wykonywać rozkazy totalitarnej komunistycznej władzy. To byli ludzie, którzy z oddaniem wypełniali rozkazy swoich mocodawców, żyjąc potem z nagród, z dodatków, z wysokich emerytur

- dodał.

Prokurator Andrzej Pozorski, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępca prokuratora generalnego poinformował, że prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie, realizując założenia projektu „Archiwum Zbrodni”, zdecydował o podjęciu na nowo umorzonego w 2012 roku śledztwa w sprawie bezprawnych działań funkcjonariuszy MO i SB podjętych wobec uczestników masowego protestu społecznego, do którego doszło 25 czerwca 1976 roku w Radomiu w związku z wprowadzeniem radykalnych podwyżek cen artykułów żywnościowych.

- Analiza akt śledztwa oraz informacje uzyskane z archiwum IPN doprowadziły bowiem do uznania, że w sprawie tej wystąpiły nowe możliwości w zakresie przeprowadzenia dowodów z dokumentów, które mogą mieć istotne znaczenie

dla jej ustaleń faktycznych, a ponadto zachodzą podstawy do przyjęcia, że działania funkcjonariuszy MO i SB podjęte wobec uczestników masowego protestu społecznego w Radomiu wyczerpały znamiona zbrodni przeciwko ludzkości, która nie ulega przedawnieniu.

Władze partyjne i państwowe przygotowując w czerwcu 1976 roku wprowadzenie znacznych podwyżek cen podstawowych artykułów spożywczych podjęły jednocześnie działania zmierzające do siłowego przeciwdziałania protestom społecznym, których wystąpienia się obawiano

- powiedział prok. Andrzej Pozorski.

Dodał również, że do stłumienia wystąpień robotników radomskich zakładów pracy i mieszkańców Radomia skierowano łącznie ponad 2 100 funkcjonariuszy MO i SB, w tym pododdziały ZOMO z Radomia, Kielc, Łodzi, Warszawy oraz 13 kompanii podchorążych z Wyższej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie. Tych ostatnich przetransportowano wojskowym transportem lotniczym przeprowadzając 29 przelotów z lotniska w Szymanach do Radomia.

W czasie działań zwartych oddziałów Milicji Obywatelskiej wobec protestujących zużyto ponad 17 500 sztuk chemicznych środków obezwładniających, 11 980 sztuk amunicji ćwiczebnej, 2 245 ładunków prochowych i 1 525 naboju sygnałowych, co świadczy o znacznej eskalacji i nasileniu podejmowanych przez formacje milicyjne tzw. działań rozpraszających.

W następstwie tych działań zatrzymano co najmniej 667 osób, z których nie mniej niż 173 było pozbawionych wolności bez podstawy prawnej ponad okres 48 godzin.

Po stłumieniu protestów i dokonaniu zatrzymań uczestniczących w nich osób oraz osób, które przypadkowo znalazły się na ulicach w miejscu działań oddziałów milicyjnych, nastąpił kolejny etap bezprawia w formie tzw. ścieżek zdrowia, nazwanych tyleż ironicznie co okrutnie przez oprawców, którzy wykorzystując przewagę nad bezbronnymi, skutymi kajdankami i przerażonymi ludźmi pastwili się nad nimi zadając dziesiątki uderzeń pałkami szturmowymi po całym ciele, gdy ci zmuszeni byli przejść środkiem szpalu funkcjonariuszy. Zadawano także zatrzymanym uderzenia pięściami i kopano ich. Przykładowo, w Komendzie Wojewódzkiej MO w Radomiu ustawiono szpal funkcjonariuszy już przed wejściem do budynku, skąd trasa „ścieżki zdrowia” wiodła do budynku, a następnie przez poszczególne jego kondygnacje do trzeciego piętra, a stamtąd do aresztu w piwnicy. Zdarzały się przypadki, że zmuszano zatrzymanych do ponownego przejścia przez szpal funkcjonariuszy uznając, że przechodzący otrzymał zbyt mało uderzeń, względnie gdy biegł i umiejętnie zasłaniał się przed zadawanymi mu ciosami.

Jak podkreślił prok. Andrzej Pozorski:

- Kolejnym aktem bezprawia było dyscyplinarne zwalnianie ludzi z zakładów pracy. Na początku zostało założone, że zostanie zwolnione 3000 osób. Zwolniono ponad 900 osób, a w decyzjach o zwolnieniu wpisywano, że taka osoba porzuciła pracę wyłącznie po to, aby ukryć fakt, że zwolnienie z pracy ma związek z protestami radomskimi.

Uwieńczeniem bezprawia było nadanie funkcjonariuszom Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej, członkom Kolegiów ds. Wykroczeń, sędziom i prokuratorom odznaczeń przez Prezesa Rady Ministrów, ponadto przyznanie im awansów i nagród finansowych za udział w stłumieniu „rozruchów” i przywrócenie „ładu i porządku”.

Mirosława Hetman, prezes Stowarzyszenia Radomski Czerwiec 76 podczas konferencji

opowiedziała o wydarzeniach, w których uczestniczyła w czerwcu 1976 w Radomiu:

- Zostałam pobita, aresztowana, skazana na 7 miesięcy - odsiedziałam 3 miesiące. Byłam naocznym świadkiem bicia, „ścieżek zdrowia”, kolegów pobitych tak, że trudno ich było rozpoznać.

* * *

„Archiwum Zbrodni” – to nazwa przedsięwzięcia realizowanego od sierpnia 2022 roku w Instytucie Pamięci Narodowej polegającego na przeprowadzaniu analiz akt śledztw zakończonych kilka, czy kilkanaście lat temu o przestępstwa wyczerpujące znamiona zbrodni komunistycznych pod kątem nowych możliwości dowodowych w tych sprawach, co w konsekwencji może prowadzić do wykrycia i pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sprawców bezprawnych czynów.

Od sierpnia 2022 roku prokuratorzy Oddziałowych Komisji podjęli na nowo, bądź wszczęli, łącznie 18 śledztw w sprawach zbrodni komunistycznych popełnionych w latach 80 – tych XX wieku, których sprawcy nie zostali dotąd pociągnięci do odpowiedzialności karnej.

Obejrzyj zapis konferencji na kanale IPNtv

[Komunikat Instytutu Pamięci Narodowej na temat wznowienia śledztw w sprawie Radomskiego Czerwca '76](#)

* * *

Przyczyny protestów

25 czerwca 1976 roku w wielu zakładach pracy w Polsce wybuchły strajki i demonstracje, wywołane zapowiedzianą dzień wcześniej przez rząd drastyczną podwyżką cen żywności. Wzrost cen obejmował m.in. mięsa (+69%), drobiu (+30%), masła i nabiału (+50%), a cukru o 100%. Władze zaproponowały rekompensaty dla najniżej zarabiających, jednak ich zasady uznano za niesprawiedliwe – osoby o niskich dochodach miały otrzymać 240 zł, podczas gdy najlepiej zarabiający nawet do 600 zł.

Skala protestów i reakcja władz

W wyniku niezadowolenia społecznego strajki ogłoszono w 54 dużych zakładach przemysłowych. Akcja protestacyjna rozwijała się i w ciągu dnia protestowało łącznie około 60 tys. osób w 97 zakładach na terenie 24 województw. Do największych demonstracji doszło w Radomiu, Ursusie i Płocku. Władze PRL nie zawahały się wystąpić przeciwko narodowi i brutalnie stłumiły wystąpienia – w całym kraju aresztowano około 2,5 tys. osób.

Przebieg protestów

Radom był centrum wydarzeń. Strajk zapoczątkowali robotnicy Zakładów Metalowych im. gen. Waltera, którzy ruszyli pod budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Dołączyło do nich około 17 tys. osób z 25 zakładów, a na ulicach miasta demonstrowało nawet 25 tys. ludzi. Tłum robotników domagał się cofnięcia podwyżek. Po dwóch godzinach oczekiwania na odpowiedź władz demonstranci wtargnęli do budynku KW PZPR, który następnie podpalono. Interweniowały oddziały ZOMO, w Radomiu doszło do długotrwałych walk ulicznych.

Doszło do licznych aktów przemocy, dewastacji budynków urzędowych oraz plądrowania sklepów.

Porządek przywrócono dopiero późnym wieczorem, gdy władze ogłosiły wycofanie się z podwyżek.

W Ursusie i Płocku protesty również miały również gwałtowny przebieg. Demonstranci w Ursusie zatrzymali ruch pociągów, co spowodowało brutalną interwencję ZOMO.

Operacja „Lato 76”

Władze komunistyczne, przygotowując się na możliwość niepokojów społecznych, wdrożyły operację „Lato 76”, której celem było szybkie i brutalne stłumienie protestów. W ramach tych działań do Radomia skierowano dodatkowe oddziały ZOMO z Warszawy, Łodzi, Kielc i Lublina, a także słuchaczy Wyższej Szkoły Oficerskiej MO w Szczytnie. Wieczorem siły porządkowe liczyły około 1550 funkcjonariuszy. W trakcie operacji, ze względu na rozwój sytuacji, konieczna była zmiana dowodzącego, co świadczyło o chaosie w działaniach władz.

Brutalne represje

Po spacyfikowaniu protestów władze podjęły szeroko zakrojone represje. Demonstranci byli bici i upokarzani, a wielu z nich przechodziło przez tzw. „ścieżki zdrowia”, gdzie funkcjonariusze milicji ustawieni w szpalerach uderzali zatrzymanych pałkami i kopali. Milicja atakowała także przypadkowych przechodniów.

Procesy i represje sądowe

W ramach działań odwetowych władze PRL przeprowadziły pokazowe procesy. W Radomiu skazano 25 osób, z których 8 otrzymało kary od 8 do 10 lat więzienia, 11 – od 5 do 6 lat, a 6 – od 2 do 4 lat. W Ursusie w dwóch procesach zapadły wyroki wobec 7 osób (od 3 do 5 lat więzienia), a w Płocku skazano 18 osób (od 2 do 5 lat więzienia). Wiele protestujących zwolniono z pracy.

Skutki i znaczenie wydarzeń

Chociaż władze wycofały się z podwyżek cen, to nie doszło do zmian w kierownictwie partii i rządu. Wprawdzie Piotr Jaroszewicz, odpowiedzialny za podwyżki cen, podał się do dymisji, jednak Edward Gierek jej nie przyjął. Aby odwrócić uwagę społeczeństwa od protestów, zorganizowano w całym kraju masowe wiece poparcia dla partii, podczas których publicznie piętnowano demonstrantów jako „warchołów”.

Wydarzenia czerwcowe miały jednak kluczowe znaczenie dla opozycji demokratycznej w PRL. W ich wyniku powstał Komitet Obrony Robotników (KOR), który podjął działania na rzecz represjonowanych – organizował pomoc prawną, materialną i medyczną oraz nagłaśniał przypadki łamania praw człowieka. W konsekwencji w 1977 roku władze ogłosiły amnestię dla skazanych robotników. Wydarzenia z czerwca 1976 roku stały się istotnym impulsem dla dalszych działań opozycyjnych, prowadzących do powstania „Solidarności” i przemian demokratycznych w Polsce.

Więcej:

- [Czerwiec 1976 w publikacjach Instytutu Pamięci Narodowej](#)
- [Śladami Czerwca 76](#)
- [Cecylia Kuta, Przełomowy czerwiec](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Historia pewnego wózka](#)
- [Arkadiusz Kutkowski, Czerwcowy „ekstremistka”](#)
- [Dobrosław Rodziewicz, Czerwiec’76. Gwałtowne „konsultacje społeczne”](#)

- [Przystanek Historia TV - Czerwiec '76](#)

I wiele innych materiałów w [portalu przystanekhistoria.pl](http://portal.przystanekhistoria.pl)

* * *

#archiwumzbrodni

Do tej pory w ramach projektu #archiwumzbrodni informowaliśmy o następujących działaniach:

- W związku [z obchodami 40. rocznicy „krwawej soboty” w Kwidzynie](#) (pacyfikacja internowanych w tamtejszym ośrodku odosobnienia - 14 sierpnia 2022
- [Czekając na prawdę - konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i prokuratora Andrzeja Pozorskiego](#) w związku z podjęciem na nowo śledztwa w sprawie śmierci Piotra Majchrzaka - 20 września 2022
- W związku z [podjęciem na nowo śledztwa w sprawie pobicia Wojciecha Cieślewicza](#) poinformowano o wznowieniu śledztwa, przedstawiono historię działalności i śmierci dziennikarza „Głosu Wielkopolskiego” - 16 marca 2023
- [Śledztwo w sprawie pobicia osób internowanych w Ośrodku Odosobnienia w Kwidzynie- Konferencja prasowa](#) - 13 czerwca 2023
- [Wznawiamy śledztwo dotyczące zbrodni lubińskiej - konferencja prasowa prezesa Instytutu Pamięci Narodowej](#)
- [Nowe fakty w sprawie zbrodni lubińskiej](#)
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Radom

Konferencja prasowa